

बी ए भाग ३ सेमिस्टर ५

पेपर क्रमांक ७

भूगोलशास्त्र: विचार व विकास / उत्क्रांती

खालील प्रश्नासाठी योग्य पर्याय निवडा.

- १} भू-वैज्ञानिक संकल्पना विकसित होण्यास कोणी हातभार लावला?
अ. मानवी सभ्यता ब. पर्यावरण क. व्यापार ड. नद्या
- २} खालीलपैकी कोणत्या प्रदेशात खगोलशास्त्राचा अभ्यास सुरु झाला ?
अ. बाबिलोन ब. आफ्रिका क. अमेरिका ड. नाईल नदी खोरे
- ३} खालीलपैकी कोणत्या प्रदेशात प्राकृतिक भूगोलशास्त्राचा अभ्यास सुरु झाला ?
अ. बाबिलोन ब. ग्रीस क. अमेरिका ड. भारत
- ४} शासकीय नगर संस्थानाची स्थापना कोणत्या प्रदेशात सुरु झाली ?
अ. युफ्रेटीस ब. रोम क. पॅलेस्टाईन ड. असिरिया
- ५} खालीलपैकी कोणते शहर हे भौगोलिक संशोधनाचे केंद्र होते ?
अ. गडेअरा ब. सिडॉन क. लेबनॉन ड. मिलेटस
- ६} खालीलपैकी कोणत्या भूगोलतज्ञांचेनी पृथ्वीचा परीघ व आकार मोजण्याचा सर्वप्रथम प्रयत्न केला ?
अ. एराटोस्थेनिस ब. डेविस क. सॅपल ड. रीस्थोफेन
- ७} इलियड व ओडिसी हि दोन महाकाव्ये कोणी लिहिली आहेत ?
अ. हिप्पारकस ब. होमर क. रिटर ड. थेलस
- ८ पृथ्वीच्या पृष्ठभागावरील वेगवेगळ्या ठिकाणाची स्थाने सर्वप्रथम कोणी निश्चित करण्याचा प्रयत्न केला ?
अ. थेलस ब. डेविस क. होमर ड. रिटर
- ९} खालीलपैकी कोणी ग्नोमोन नावाचे उपकरण ग्रीक ज्ञानक्षेत्राला माहित करून दिले ?
अ. हिप्पारकस ब. अनाक्सीमेंडर क. थेलस ड. हेकेटीयस
- १०} खालीलपैकी कोण गणितीय भूगोलशास्त्राचे प्रवर्तक आहेत?
अ. थेलस व अनाक्सीमेंडर ब. होमर क. रिटर ड. हिरोडोटस
- ११} खालीलपैकी कोणी गेसपीरिडोस हा ग्रंथ लिहिला?
अ. अरिस्टॉटल ब. हेकेटीयस क. हंबोल्ट ड. थेलस
- १२} जगातला पहिला व श्रेष्ठ इतिहासकार कोण होता ?

अ. हिरोडोटस ब. होमर क. रिटर ड. थेलस

१३} खालीलपैकी कोणी सर्वप्रथम ऐतिहासिक घटनांची भौगोलिक पाश्चिमी सांगितली?

अ. डेविस ब. हिरोडोटस क. हिप्पारकस ड. सॅपल

१४} सर्वप्रथम पृथ्वीवरील भूमीची तीन खंडात(युरोप,आशिया,आफ्रिका) कोणी विभागणी केली ?

अ. हिरोडोटस ब. हेकेटीयस क. अरिस्टॉटल ड. अनाक्सीमेंडर

१५} जगावरील स्वारी हि एक सैनिकी संशोधनयात्रा कोणी केली ?

अ. हिरोडोटस ब. हेकेटीयस क. अलेक्झांडर ड. अनाक्सीमेंडर

१६} सर्वप्रथम हिंदुकुश पर्वतातून खैबर खिंड ओलांडून कोणी हिंदुस्थान बद्दल माहिती ग्रीकाना दिली ?

अ. अलेक्झांडर ब. हेकेटीयस क. अरिस्टॉटल ड. अनाक्सीमेंडर

१७} सर्वप्रथम खालीलपैकी कोणी विषुववृत्ताची लांबी बिनचूक मोजली ?

अ. अलेक्झांडर ब. हेकेटीयस क. अरिस्टॉटल ड. एराटोस्थेनिस

१८} खालीलपैकी कोणी अक्षांश-रेखांशांची प्रणाली निश्चित केली ?

अ. एराटोस्थेनिस ब. हेकेटीयस क. अरिस्टॉटल ड. अनाक्सीमेंडर

१९} खालीलपैकी कोणी भूगोलशास्त्र विषयास पध्दतशीर आकार दिला ?

अ. अलेक्झांडर ब. हेकेटीयस क. एराटोस्थेनिस ड. अनाक्सीमेंडर

२०} खालीलपैकी कोणी विषुव-संक्रमणाची (equinox) पुर्वप्रक्रिया शोधून काढली ?

अ. हिप्पारकस ब. हेकेटीयस क. एराटोस्थेनिस ड. अनाक्सीमेंडर

२१} खालीलपैकी कोणी नकाशातंत्र शास्त्रशुद्ध विकासात महत्वाची कामगिरी बजावली ?

अ. अलेक्झांडर ब. हेकेटीयस क. एराटोस्थेनिस ड. हिप्पारकस

२२} खालीलपैकी कोणी असिरीयन अंकगणिताच्या आधारे वर्तुळाचे ३६० अंशांमध्ये प्रथम विभाजन केले ?

अ. हिप्पारकस ब. हेकेटीयस क. एराटोस्थेनिस ड. अनाक्सीमेंडर

२३} अक्षांश व रेखांश निश्चितीसाठी 'अॅस्ट्रॉलेब' हे उपकरण कोणी तयार केले ?

अ. अलेक्झांडर ब. हेकेटीयस क. एराटोस्थेनिस ड. हिप्पारकस

२४} त्रिमितीय गोलाकाराचे द्विमितीय सपाट पृष्ठात रूपांतर करण्याचे तंत्र कोणी विकसित केले ?

अ. अलेक्झांडर ब. हेकेटीयस क. एराटोस्थेनिस ड. हिप्पारकस

उत्तरे: १-अ, २-अ, ३-ब, ४-अ, ५-ड, ६-अ, ७-ब, ८-अ, ९-ब, १०-अ, ११-ब, १२-अ, १३-ब, १४-अ, १५-क, १६-अ, १७-ड, १८-अ, १९-क, २०-अ, २१-ड, २२-अ, २३-ड, २४-ड,

बी ए भाग ३ सेमिस्टर ५

पेपर क्रमांक ७

भूगोलशास्त्र विचार व विकास उत्क्रांती

(रोमन,अरब, भारतीय, चीनी)

- १} खालीलपैकी कोणी प्रथमच जगाचा प्रादेशिक व ऐतिहासिक भूगोल लिहिला ?
अ. पॉलिबियस ब. स्ट्राबो क. पॉसिडोनियस ड. हिप्पारकस
- २} खालीलपैकी कोणी जॉग्रफिका हा ग्रंथ लिहिला ?
अ. पॉलिबियस ब. स्ट्राबो क. पॉसिडोनियस ड. हिप्पारकस
- ३} प्राकृतिक सीमांवर आधारलेली प्रदेश ठरविण्याची नवी पद्धत कोणी सुरु केली ?
अ. पॉलिबियस ब. होमर क. पॉसिडोनियस ड. स्ट्राबो
- ३} भूगोल हे एक प्रदेश-वर्णनात्मक शास्त्र आहे असे कोणी म्हंटले आहे ?
अ. स्ट्राबो ब. होमर क. पॉसिडोनियस ड. टॉलेमी
- ४} 'प्रदेश वर्णन' या संज्ञेला शास्त्रीय महत्व कोणी प्राप्त करून दिले ?
अ. स्ट्राबो ब. होमर क. पॉसिडोनियस ड. टॉलेमी
- ५} 'हिस्टॉरिकल मेमॉयर' या नावाचे ४३ खंड कोणी लिहिले ?
अ. ऑरिस्टॉटल ब. होमर क. स्ट्राबो ड. टॉलेमी
- ६} जगाचे विभाजन राजकीय सरहद्दीनुसार नव्हे, तर नैसर्गिक सिमानुसार करावे हे प्रथम कोणी सांगितले ?
अ. ऑरिस्टॉटल ब. होमर क. स्ट्राबो ड. टॉलेमी
- ७} खालीलपैकी कोणाचे भौगोलिक कार्य ऐतिहासिक होते ?
अ. ऑरिस्टॉटल ब. होमर क. स्ट्राबो ड. टॉलेमी
- ८} भूगोलाच्या ऐतिहासिक, राजकीय, प्राकृतिक व गणिती शाखा मध्ये तत्कालीन प्राचीन जगाचे कोणी वर्णन केले ?
अ. ऑरिस्टॉटल ब. होमर क. स्ट्राबो ड. टॉलेमी
- ९} 'दी अल्मगास्ट' हा लोकप्रिय ग्रंथ कोणी लिहिला ?
अ. ऑरिस्टॉटल ब. होमर क. स्ट्राबो ड. टॉलेमी
- १०} 'दी जॉग्रफी' हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?
अ. ऑरिस्टॉटल ब. होमर क. स्ट्राबो ड. टॉलेमी

- ११} 'सिंध-हिंद' हा लोकप्रिय ग्रंथ कोणी लिहिला ?
 अ. ऑरिस्टॉटल ब. होमर क. अल-ख्वारिज्मी ड. टॉलेमी
- १२} 'किताब-उल-अश्कल' या नावाचा पहिला जागतिक हवामान-नकाशा-संग्रह कोणी प्रसिद्ध केला ?
 अ. अल-बलाखी ब. होमर क. अल-ख्वारिज्मी ड. टॉलेमी
- १३} 'किताब-अल-हिंद' हा लोकप्रिय ग्रंथ कोणी लिहिला ?
 अ. ऑरिस्टॉटल ब. अल-बिरूनी क. अल-ख्वारिज्मी ड. टॉलेमी
- १४} मान्सून वारे हंगामी आहेत हे सत्य प्रथम कोणत्या भूगोल विचारवंतानी नोंदविले ?
 अ. अरब ब. ग्रीक क. रोमन ड. भारतीय
- १५} 'मार्गाचे व मुलखांचे' हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?
 अ. इब्न-हावकल ब. होमर क. अल-ख्वारिज्मी ड. टॉलेमी
- १६} हरून-अल-रशीद या खलीफाने कोणते ज्ञानपीठ स्थापन केले ?
 अ. बैतुल-हिकमा ब. बगदाद क. खलीपा ड. प्रेषित महमद पैगंबर
- १७} 'झिज' हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?
 अ. इब्न-हावकल ब. होमर क. अल-मकदिसी ड. अल-ख्वारिज्मी
- १८} परमुलुखांतील प्रवाशानचे खात्रीचे उदार आदरातिथ्य कोणत्या मानवी सभ्यते प्रमूख लक्षण आहे?
 अ. अरब ब. ग्रीक क. रोमन ड. भारतीय
- १९} 'सिंदबादच्या सफरी' या जगप्रसिद्ध प्रवास-वर्णन कोणी लिहिले ?
 अ. इब्न-हावकल ब. अल-मसूदी क. अल-मकदिसी ड. अल-ख्वारिज्मी
- २०} खालील पैकी कोणता पहिला जागतिक हवामान-नकाशा-संग्रह आहे ?
 अ. सर्वोच्च स्वर्ग ब. किताब-उल-अश्कल क. झिज ड. सिंदबादच्या सफरी
- २१} खालीलपैकी कोणी हिंदुस्थानातील हंगामी (मान्सून) पावसाचा तपशील नोंदविला ?
 अ. इब्न-हावकल ब. अल-मसूदी क. अल-ख्वारिज्मी ड. अल-मकदिसीने
- २२} पृथ्वीचा दक्षिण गोलार्ध बहुतांशी महासागरानी व्यापलेला आणि उत्तर गोलार्ध बहुतांशी जमीन हा
 विचार कोणी मांडला ?

- अ. अल-मकदिसीने ब. अल-मसुदी क. अल-ख्वारिज्मी ड. अल-ख्वारिज्मी
- २३} इ.स.१०३० साली 'किताब-अल-हिंद' हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?
- अ. अल-बिरूनी ब. अल-मसुदी क. अल-मकदिसीने ड. अल-ख्वारिज्मी
- २४} कास्पियन समुद्राचा प्रवास करून उच्चतम व नीचतम भरतीची नोंद कोणी केली ?
- अ. अल-बिरूनी ब. अल-मसुदी क. अल-मकदिसीने ड. अल-ख्वारिज्मी
- २५} ११५४ साली 'ज्याला जगपर्यटनाची इच्छा आहे त्याचे मनोरंजन' हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?
- अ. अल-इद्रिसी ब. अल-मसुदी क. अल-मकदिसीने ड. अल-ख्वारिज्मी
- २६} ख्रिस्तोफर कोलंबस कोणत्या साली अमेरिकेस पोचला ?
- अ. १४९२ ब. १४९३ क. १४५२ ड. १४९१
- २७} मर्काटोरचे प्रक्षेपण तंत्र कोणत्या साली प्रचारात आले ?
- अ. १५५८ ब. १५६९ क. १४५९ ड. १५६८
- २८} १६१८ मध्ये कोणी ग्रहांच्या सूर्याभोवती भ्रमणकक्षा लंबवर्तुळाकार आहे हे शिध्द केले ?
- अ. मर्काटोर ब. अल-मसुदी क. अल-मकदिसीने ड. केपलर
- २९} विश्व सूर्यकेंद्रित आहे, हे कोपर्निकसचे मत शिध्द करणारा पुरावा कोणी मांडला ?
- अ. मर्काटोर ब. गॅलिलिओ क. अल-मकदिसीने ड. केपलर
- ३०} आयझॅक न्यूटनने कोणत्या साली गुरुत्वाकर्षणचा नियम शोधून काढला ?
- अ. १६८६ ब. १६८७ क. १६८८ ड. १६८९
- ३१} खालीलपैकी कोणी सर्वप्रथम भारताचा शोध लावला ?
- अ. मर्काटोर ब. वास्को-द-गामा क. कोलंबस ड. केपलर
- ३२} खालीलपैकी कोणत्या ठिकाणी वास्को-द-गामा सर्वप्रथम भारताचा पोहचला ?
- अ. मुंबई ब. कालिकत क. चेन्नई ड. गोवा
- ३३} 'जॉग्रफिया जनरालीस' हा ग्रंथ कोणी प्रसिद्ध केला ?
- अ. मर्काटोर ब. वरेनियस क. कोलंबस ड. केपलर
- ३४} 'पद्धतशीर' व 'प्रादेशिक' या शाखा कोणी विकसित केल्या?
- अ. मर्काटोर ब. वरेनियस क. कोलंबस ड. केपलर
- ३५} खालीलपैकी कोणता भूगोलकार 'मानव-वंश-केंद्रित' होता ?
- अ. कांट ब. वरेनियस क. कोलंबस ड. केपलर
- ३६} 'ओरीजीन ऑफ स्पेसीज' हा ग्रंथ कोणी प्रसिद्ध केला ?

अ. मर्कटोर ब. वरेनियस क. डार्विन ड. केपलर

३७} 'अॅन्थ्रोपोजॉग्रफी' हा ग्रंथ कोणी प्रसिद्ध केला ?

अ. रॅटझेल ब. वरेनियस क. कोलंबस ड. केपलर

३८} खालीलपैकी कोणी ऑस्ट्रेलियाचा शोध लावला ?

अ. वास्को-द-गामा ब. जेम्स कुक क. कोलंबस ड. केपलर

उत्तरे:-----

१-ब, २-ब ३-अ ४-अ ५-क ६-क ७-क ८-क ९-ड १०-ड ११-क १२-

अ १३-ब

१४-अ १५-अ १६-अ १७-ड १८-अ १९-ब २०-ब २१-ब २२-अ २३-अ २४-ब २५-

अ २६-अ

२७-ब २८-ड २९-ब ३०-अ ३१-ब ३२-ब ३३-ब ३४-ब ३५-अ ३६-क ३७-अ ३८-

ब

अलेक्झांडर व्हॉन हम्बोल्ट (१७६९-१८५९)

१} अलेक्झांडर व्हॉन हम्बोल्ट हा कोणत्या देशाचा रहिवासी होता?

अ. फ्रान्स ब. जर्मनी क. स्पेन ड. इंग्लंड

२} खालीलपैकी कोणी मूलगामी विज्ञान, मानवाधार शास्त्रे व कला क्षेत्रात मोलाची कामगिरी केली?

अ. हम्बोल्ट व रिटर ब. केपलर क. डेव्हीस ड. रिस्थोफेन

३} भूगोलचा आधुनिक शास्त्र म्हणून पाया कोणत्या विद्वानांनी रचला ?

अ. फ्रान्स ब. जर्मनी क. स्पेन ड. चीनी

४} भूगोल हे वर्णनात्मक शास्त्र आहे असे सर्वप्रथम कोणी मांडले ?

अ. हम्बोल्ट ब. रिटर क. डार्विन ड. रिस्थोपेन

- १७} खालीलपैकी कोणी 'सृष्टी एक पूर्ण सत्य आहे आणि मानव हा या सृष्टीचा एक घटक' हे मत मांडले ?
 अ. हुम्बोल्ट ब. रिटर क. ब्लाश ड. वार्नर
- १८} खालीलपैकी कोण निरीक्षणातून निष्कर्ष काढणारी तर्कपद्धत मानत असे?
 अ. ब्लाश ब. रिटर क. हुम्बोल्ट ड. वार्नर
- १९} खालीलपैकी कोणी 'विश्ववाचा आलेख' (Cosmography) हि संज्ञा मांडली ?
 अ. ब्लाश ब. रिटर क. हुम्बोल्ट ड. वार्नर
- २०} खालीलपैकी कोण प्राकृतिक भूगोलाचा प्रवर्तक होता?
 अ. ब्लाश ब. रिटर क. हुम्बोल्ट ड. वार्नर
- २१} खालीलपैकी कोण आधुनिक भूगोलाचा जनक आहे?
 अ. हुम्बोल्ट ब. गॅलिलिओ क. कांट ड. वार्नर
- २२} खालीलपैकी कोणी पद्धतशीर भूगोलात भरीव योगदान दिले आहे?
 अ. हुम्बोल्ट ब. गॅलिलिओ क. कांट ड. वार्नर
- २३} खालीलपैकी कोणास बर्लिन विद्यापीठात भूगोलाचा पहिला प्राध्यापक होण्याचा मान मिळाला?
 अ. रिटर ब. गॅलिलिओ क. कांट ड. वार्नर
- २४} खालीलपैकी कोणत्या देशात भूगोलाचे पहिले अध्यासन सुरु होते?
 अ. फ्रान्स ब. जर्मनी क. स्पेन ड. रशिया
- २५} खालीलपैकी कोणी 'विविधतेत एकता' हि संकल्पना परिपृष्ट केली?
 अ. रिटर ब. हुम्बोल्ट क. कांट ड. वार्नर
- २६} खालीलपैकी कोणी 'एर्डकुंडे' (Erdkunde) हा ग्रंथ लिहिला?
 अ. रिटर ब. हुम्बोल्ट क. कांट ड. वार्नर
- २७} खालीलपैकी कोणत्या भूगोलतंत्रज्ञावर हेगेल या तत्वज्ञाचा प्रभाव होता?
 अ. हुम्बोल्ट ब. गॅलिलिओ क. कांट ड. रिटर
- २७} खालीलपैकी कोणी प्रत्येक खंडात वेगळ्या वर्णाचा वेगळा मानव वंश आढळतो असे म्हंटलेआहे?
 अ. हुम्बोल्ट ब. गॅलिलिओ क. कांट ड. रिटर
- २८} खालीलपैकी कोणी प्रादेशिक भूगोल विकासात मोलाचे योगदान दिले आहे?
 अ. हुम्बोल्ट ब. गॅलिलिओ क. कांट ड. रिटर

- २९} खालीलपैकी कोणत्या भूगोलतंत्रावर हेगेल या तत्वज्ञाचा प्रभाव होता?
 अ. हुम्बोल्ट ब. गॅलिलिओ क. कांट ड. रिटर
- ३०} रिटर यांनी 'एर्डकुंडे' (Erdkunde) या ग्रंथाचे किती खंड लिहिले?
 अ. १९ ब. २१ क. १८ ड. २०
- ३१} 'दि रॉयल जॉग्रफीकल सोसायटीची' स्थापना कोणत्या साली झाली?
 अ. १८२१ ब. १८५२ क. १८४५ ड. १८३०
- ३२} खालीलपैकी कोण 'मानवी भूगोलाचा प्रणेता' म्हणून प्रख्यात आहे?
 अ. मॅकिंडर ब. जेफरसन क. ब्लाश ड. सेम्पल
- ३३} 'अँनालेस द जॉग्रफी' हे नियतकालिक कोणत्या साली सुरु झाले?
 अ. १८२१ ब. १८९१ क. १८४५ ड. १८३०
- ३४} 'अँनालेस द जॉग्रफी' (Annales the Geography) हे नियतकालिक कोणी सुरु केले?
 अ. मॅकिंडर ब. जेफरसन क. ब्लाश ड. सेम्पल
- ३५} 'अँटलास जनरेल विडाल लाब्लाश' या नावाचा नकाशासंग्रह कोणत्या साली प्रकाशित झाला?
 अ. १८९४ ब. १८९१ क. १८४५ ड. १८३०
- ३६} खालीलपैकी कोण पर्यावरण नियतीवादाचा कडवा विरोधक व टीकाकार होता?
 अ. मॅकिंडर ब. जेफरसन क. ब्लाश ड. पेंक
- ३७} खालीलपैकी कोण पर्यावरण नियतीवादाचा कडवा विरोधक व टीकाकार होता?
 अ. मॅकिंडर ब. जेफरसन क. ब्लाश ड. पेंक
- ३८} खालीलपैकी कोण 'शक्यतावादाचा' (Possibilism) पुरस्करता आहे?
 अ. मॅकिंडर ब. जेफरसन क. ब्लाश ड. पेंक
- ३९} फ्रान्सच्या भूगोलावर 'Tableau de la Geographie de la France' हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
 अ. मॅकिंडर ब. जेफरसन क. ब्लाश ड. पेंक
- ४०} 'मानवी भूगोल' या नावाचा विडाल ब्लाशचा ग्रंथ कोणत्या साली प्रकाशित झाला?
 अ. १८९४ ब. १८९१ क. १८४५ ड. १९२१
- ४१} खालीलपैकी कोणी 'पार्थिव ऐक्या' ची संकल्पना मांडली?

- अ. ब्लाश ब. जेफरसन क. फेबवरे ड. पेंक
- ४२} 'भूगोल हे एक उदात्त शास्त्र आहे' असे कोणाचे मत होते ?
- अ. ब्लाश ब. टोलेमी क. फेबवरे ड. पेंक
- ४३} खालीलपैकी कोणाचा 'असोसिएशन ऑफ अमेरिकन जॉग्रफर्स' हि संस्था स्थापनेत सहभाग आहे ?
- अ. विल्यम एम डेविस ब. टोलेमी क. फेबवरे ड. पेंक
- ४४} 'क्षरणचक्र' (Cycle of Erosion) हा सिद्धांत कोणी मांडला ?
- अ. ब्लाश ब. विल्यम एम डेविस क. फेबवरे ड. पेंक
- ४५} विल्यम एम डेविस यांनी खालीलपैकी कोणत्या ठिकाणी निरीक्षणे केली ?
- अ. मॉन्टाना ब. ओरेगॉन क. मिनेस्को ड. हेलेना
- ४६} W. M. डेविस यांनी कोणत्या साली 'क्षरणचक्र' हा सिद्धांत मांडला ?
- अ. १८९४ ब. १८९९ क. १८९७ ड. १९९८
- ४७} खालीलपैकी कोण भूगोलाच्या ब्रिटीश संप्रदायाचा जनक आहे ?
- अ. मॅकिंडर ब. विल्यम एम डेविस क. फेबवरे ड. पेंक
- ४८} 'भूगोल हा इतिहासाचा आस आहे' हि संकल्पना कोणी मांडली ?
- अ. ब्लाश ब. विल्यम एम डेविस क. मॅकिंडर ड. पेंक
- ४९} 'अंतःस्थल' (Heartland) सिद्धांत कोणी मांडला ?
- अ. ब्लाश ब. विल्यम एम डेविस क. मॅकिंडर ड. पेंक
- ५०} मॅकिंडरचा 'Britain and the British Seas' हा ग्रंथ कोणत्या साली प्रसिद्ध झाला ?
- अ. १९०२ ब. १९०३ क. १९०१ ड. १८०२
- ५१} मॅकिंडरचा 'Democratic Ideals and Reality' हा ग्रंथ कोणत्या साली प्रसिद्ध झाला ?
- अ. १९२० ब. १९१९ क. १९२० ड. १९२१

उत्तरे:::

१-ब २-अ ३-ब ४-अ ५-ड ६-अ ७-अ ८-अ ९-अ १०-अ ११-ड १२-क

१३-क १४-क १५-अ १६-ब १७-अ १८-क १९-क २०-क २१-अ २२-अ २३-अ २४-ब
२५-अ २६-अ २७-ड २८-ड २९-ड ३०-अ ३१-ड ३२-क ३३-ब ३४-क ३५-

अ ३६-क ३७-क ३८-क ३९-क ४०-ड ४१-ब ४२-ब ४३-अ ४४-ब ४५-अ ४६-
ब ४७-अ ४८-क ४९-क ५०-अ ५१-ब
